Anul IV. Orăştie, la 8/21 Octomvrie n. 1905. Nr. 43.

ABONAMENT:
Pe an 6 cor.; pe 1/2 an 3 cor.
Pentru economi numai 4 cor. pe an.
Pentru România pe an 15 Lei.
Manuscripte nu se redau.

LIBERTATEA

INSERŢIUNI:
se socotesc după tarifă cu preţuri foarte moderate.
Abonamentele se plătesc înainte.
Apare în fiecare Sâmbătă.

Noul guvern.

Nădejdile celor ce credeau că Maiestatea Sa prin vestea că va numì de nou pe Fejérváry şi soţii săi de ministri, vrea numai să sparie pe Unguri, ca să lase din cererile lor, — nu s'a adeverit de întemeiată. Maiestatea Sa a trăgănat lucrul, avînd lipsă de anumite lămuriri, ca să fie bineînţeles cu noul său guvern, — iar' apoi l'a numit, şi anume avînd el acum deplină înţelegere cu Domnitorul asupra programului de muncă.

Să scrie, că de astădată guvernul Fejérváry să ia mai în serios ca în trecut. El vrea să-'şi facă partid în ţară, partid zis „progresist" (înaintător), şi crede că deja din dieta de azi îşi va cîştiga o parte a liberalilor, o parte a disidenţilor, ba chiar şi dintre kossuthişti pe unii, — dar' nu destui pentru a putea stăpînì prin ei în dietă. De aceea în 19 Decemvrie iar' va închide dieta şi apoi va pregătì ţara asupra planurilor sale şi colo cam în vară, până cînd lumea poate fi din destul luminată asupra voinţei lui, — va face alegeri nouă, cu nădejdea, că poporul îl va urma şi-'i va da majoritate, căci vrea să facă schimbări în legi în folosul grosului poporului.

Apponyi, hărangul cel de paradă alui Kossuth, zice că de va ieşì biruitor noul guvern şi politica lui, şi kossuthiştii cad iară, apoi el, scîrbit de însuşi poporul său unguresc, părăseşte ţara şi pleacă în — America.

Cuvînt regal.

Din prilegiul numirii noului guvern Maestatea Sa a adresat lui Fejérváry şi prin el ţării, o scrisoare, care explică situaţia. Spune în ea, că de vreme-ce n'a reuşit să formeze guvern din partidele coaliţiei, e silit să îngrijască de conducerea ţării pe altă cale, deci îl numeşte pe Fejérváry de ministru preşedinte pe temeiul programului ce acesta i-a arătat şi pe care M. S. l'a primit, — iar' el să-'şi aleagă ministri ceialalţi şi să-'i prezinte spre denumire şi pe ei.

Vorbe mari.

Guvernul îşi va publica şi el programul, — dela care noi Românii să nu nădăjduim nici un bine, că vorbe vor fi ele în el, dar' în fapt adevăratul nostru bine, n'are să ni-'l aducă nici acest guvern.

Noul guvern, — după cum spune una din foile credincioase lui, — are să vie înaintea ţării (înţelege naintea Maghiarimei), cu un program (plan de muncă) aşa de grozav, cum până acum nici un guvern n'a putut aduce.

Să spune că privitor la introducerea *votului universal*, guvernul Fejérváry-Kristoffy şi-a susţinut planul vechiu: ca acela să fie *secret*, votarea să se facă *în comune*, nu nu tot cercul la un loc, etatea 24 ani, şi să leagă de aceea, ca omul *să ştie ceti şi scrie* (în ori-ce limbă, deci e destul dacă ştie ceti şi scrie în limba sa maternă).

Iar pe terenul economic şi pe cel cultural-naţional-maghiar, şi pe toate terenele interne, vine cu ruda cea mare, să făcă schimbări din temeiu, — fireşte pe placul „naţiunii" (Ungurilor), numai chiar treburile cu armata să rămînă cum au fost.

Şi e de crezut. Viena s'a speriat aşa de tare de cererile maghiare faţă cu armata, că le dă voe să facă *ori-ce* altceva ce ar fi pe marele plac al Ungurilor, numai armatei să-'i dee pace. Şi Fejérváry cu soţii, Unguri şi ei ca şi toţi ceialalţi, au folosit prilegiul şi au stors învoirea Coroanei pentru unele schimbări în ţară, care să însămneze mai mult ca ori-ce până azi, un salt puternic al maghiarizării.

Şcoalele atacate.

Fejérváry deja ca ministru de honvezi sub liberali, le strigase kossuthiştilor în dietă de repeţiteori: daţi pace armatei, că dacă vreţi maghiarizarea, aveţi unde o siluì: *în şcoale!* Maghiarizaţi-le pe acelea, că e mai priincios scopului vostru.

Iar' acum ajuns el la ruda guvernului, să spune că va lucra în direcţia pe care o recomanda pe vremuri opoziţiei: să zvoneşte că în planul lui de guvernare un punct de frunte e: *un atac zdravăn asupra şcoalelor nemaghiare.* E vorbă să decreteze întîi *ştergerea caracterului confesional al tuturor şcoalelor*, — prin ce, fireşte, dreptul confesiunilor asupra lor, e zmuls de jumătate, iar' ca mâne ele să vor trezì cu totul sub controla numai a statului şi dreptul bisericilor de a le conduce şi controla, va apune pe rînd de tot.

Până azi e numai zvon. Dar' noi, cunoscînd oamenii şi ideile lor din trecut, — credem, cu inimi strînse de durere, în adevărul acestui zvon.

Adunări naţionale.

La Vinţ.

Subscrişii prin aceasta convocăm pe alegătorii din cercul electoral al Vinţului-de-jos, la

ADUNAREA POPORALĂ

ce să va ţinea în Vinţul-de-jos, la 27 Octomvrie n. 1905, la 10 ore a. m., în sala hotelului »La Porumb.«

Obiectele adunării vor fi: 1. Desbaterea şi luarea unei rezoluţiuni asupra votului universal. 2. Discuţiune asupra situaţiunii generale politice.

Vinţ, la 14 Octomvrie 1905.

Tit Liviu Albini	Nechifor Frăţilă
Nicolae Maniu	Alexandru Anca
Daniil Chirilă	Istrate Giurcan
Nicolae Goţa	Avram Stoian
Iacob Stinea	Aurel Marcu
Ioan Cărăban	Ioan Buta
Ioan Berghian	Valeriu Mărginean
Ioan Magda	Mateiu Pop
Max. Giurca.	Ioan Pop
Antoniu Filipescu	Ilie Mateş
Nicolau Galea	Ludovic Andreiu
Em. Comanescu	Voina Gusan

Ioan Gligorescu.

La Lugoj.

Pentru a lua mai multe hotăriri privitoare la situaţia politică de azi, învităm pe toţi Românii de pe teritorul comitatului Caraş-Severin, cari aderează la principiile politice ale clubului naţionalităţilor din parlamentul ţării, la o

CONFERENŢĂ PUBLICĂ

care să va ţinea în Lugoj, în 5 Noemvrie st. n., la orele 2 p. m., în hotelul »Concordia«, cu următoarea:

Ordine de zi: 1. Promulgarea concluzelor conferenţei din Sibiiu, ţinută la 10 Ianuarie 1905. 2. Situaţia politică generală. 3. Concluz asupra votului universal.

Din conferenţa pregătitoare, ţinută la 10 Octomvrie 1905.

Virgil Tomici,
president.

Ioan Vidu şi *Mihail G. Crăciun,*
notari.

La Josăşel.

Bine cercetată şi reuşită a fost adunarea poporală dela *Josăşel*, anuţată şi de noi. Au luat parte două protopopiate, al Hălmagiului şi al Butenilor, cu protopopii în frunte, preoţii şi învăţătorii cu ei. Au fost si deputaţii Dr. Suciu, Rusu-Şirianu şi V. Damian. Mai mulţi advocaţi, şi alţi cărturari şi ca la *5000* de oameni! Vorbiri înflăcărate; însufleţire mare.

La Pecica.

La *Pecica-română* a fost adunare asemenea însămnată. Le-a vorbit oamenilor distinsul orator din Arad *Vasile Goldiş* electrizînd mulţimea timp de o oră şi jumătate, — apoi dnii Minea şi Dr. Barbu.

In amîndouă locurile s'au luat hotărîri pentru votul universal şi s'au dat îndrumări a să pregătì bărbăteşte lupta naţională pentru ori-ce întîmplări.

Adunarea dela Ghiroc.

Stările politice din ţară recer desfăşurarea tuturor puterilor noastre naţionale, ca să putem păstra ceea-ce avem până acum şi să cîştigăm ceea-ca ne mai lipseşte pentru asigurarea existenţei şi desvoltării noastre în direcţiune naţională românească. Luînd în revistă chiar şi numai manifestaţiunile din anul acesta ale poporului român, suntem în drept a crede, că dînsul este conştiu de acest adevăr.

Insufleţirea pentru lupta dreaptă şi-a luat acum zborul prin adunările poporale. La noi în Bănat destrăbălarea moralei politice introdusă şi hrănită de sistemul guvernelor batjocurite liberale, au secerat adevărate orgii. Acum în urma activităţii noastre politice, poporul trezit din nepăsarea ce-'l amorţise, îşi cere partea sa cuvenită din lupta pentru existenţa naţională!

Adunarea poporală din Giroc (lîngă Timişoara) ni-a dat în privinţa aceasta pildă viuă: rostul lumii să pare a să fi întors: *poporul ne mână pe noi căputaşii la luptă*, şi el ne urmează!

Aşa a fost şi la adunarea din Giroc, despre care vreau să vă scriu.

Duminecă, în 8. l. c., a sosit cu trenul de către Arad la Timişoara deputatul naţional dl *Dr. Ioan Suciu.* La gară a fost primit de advocaţii *Dr. Aurel Cosma şi Dr. George Adam, Traian Telescu*, înv. *şi George Caba*, înv., cari au venit în fruntea unui convoiu de trăsuri pline de alegători români. Pe drumul către Giroc, încă pe hotarul Timişoarei, apare de-odată un banderiu de 60 călăreţi români, toţi feciori chipeşi, şi între urări de „să trăiască!" primesc pe oaspeţii lor. Cînd convoiul să apropie de marginea Girocului, salve de treascuri anunţă, că aici să pregăteşte o zi de frumoasă sărbătoare românească, al cărei nimb îl ridică şi corul local, care între cîntări naţionale ne-a condus până la locul adunării.

Pe locul înaintea bisericii a fost ridicată o tribună mare, încunjurată de peste 3000 de oameni, nu numai din Giroc, ci şi din comune mai îndepărtate româneşti şi anume: din Utvin: Victor Rusu preot, D. Sintan, proprietar; din St.-Mihaiul-român: Petru Drăgan şi Valer Popovici, învăţător; din Moşniţa: George Caba, învăţător, din Bucovăţ, Cornel Gherga, preot şi Ioan Surdu, înv.; din Giroda: Constantin Micu, înv.; din Parţa: Ioan Russu, preot, A. Muntean, preot şi Avram Blaş înv.; din Chişoda: Victor Aga preot, Iosif Ciorogariu, Anton Nevricean, şi Paul Ivi, înv., — toţi în fruntea unui însămnat număr din sătenii lor; din fruntaşa comună Beregsău încă au participat mai mulţi alegători, preoţii şi învăţătorii însă nu.

Dl D. Voniga, preot în Giroc, conduce oaspeţii pe tribună, unde prin un discurs avîntat salută pe deputatul Dr. Suciu. Adunarea alege apoi de preşedinte pe dl Victor Russu şi de secretar pe dl *D. Voniga.* Cel dintîiu ia cuvîntul deputatul Dr. Suciu:

Vorbeşte despre lupta grea a poporului pentru existenţa naţională şi economică; arată cum poporul român a fost totdeuna îmbătat cu apă rece de către cei dela putere; spune în limbagiu poporal ce e „criza" de acum şi încordarea dintre Coroană şi coaliţia din dietă, îndeamnă poporul la îndeplinirea serviciului militar, solvirea dărilor şi statornicia în lupta naţională.

Vorbirea a ţinut mai bine de o oră şi a fost adesea subliniată de urări „să trăiască!" „aşa-'i!" „jos cu Steiner" (deputatul cercului).

Al doilea vorbitor a fost *Dr. Aurel Cosma*, advocat în Timişoara. Vorbeşte despre drepturile constituţionale ale poporulului şi vorbind despre „stat" spune, că statul fără popor e nimic, deci poporul are să domineze statul. Arată nedreptatea legii electorale, care e făcută anume, ca să scurte drepturile poporului român. Critizează viaţa parlamentară de azi şi ajunge la încheierea, că majoritatea parlamentului din Budapesta timp de 40 de ani a fost o minciună, iar' nu întrupătoarea voinţei poporului. Arată lipsa votului universal fără nici o restrîngere şi încuragiază poporul la lupta începută.

Vorbeşte apoi dl Dimitrie Birăuţiu red., despre corupţiunea alegerilor şi întreabă, că oare auzit-a cineva pe deputatul acestui cerc, vorbind vreodată în dietă? Poporul răspunde: ba! Vorbitorul: ba eu l'am auzit de 2 ori, zicînd da, cînd a votat şi el ridicarea dărilor! (Strigăte: jos cu Steiner!) Desvoaltă şi dînsul lipsa votului universal şi propune adunării o rezoluţiune, prin care să cere respectarea legilor, cari dau drepturi popoarălor şi aducerea unei legi electorale nouă cu vot universal, iar' pe deputatul Steiner îl provoacă să iasă din partidul „liberal" şi să reprezinte în viitor adevărată voinţă a poporului.

Adunarea primeşte cu însufleţire rezoluţiunea care să va trimite şi dlu Dr. Teodor Mihali, preşedintele clubului parlamentar al naţionalităţilor, ca să fie predată dietei.

Ia cuvîntul apoi fostul candidat al acestui cerc, dl *Dr. George Adam*, care făcînd o reprivire asupra alegerii de astă-iarnă, constată, că lupta noastră de până acum a tras cu sine şi în acest cerc deşteptarea poporului! Aceia cari în rîndul trecut au greşit, văd acum greşala lor şi în viitor vor face şi ei, ca fraţii lor cei buni! Ori ce ne-ar aduce viitorul, poporul să ţină numai la olaltă şi învingerea dreptăţii trebue să urmeze.

*

Toate aceste vorbiri au pătruns adînc în inima poporului, căruia îi vedeai pe faţă bucuria şi redeşteptarea conştiinţei sale precum şi însufleţirea mare şi adevărată pentru luptele ce ne aşteaptă.

Sub impresiunea solemnităţii momentului, dl *Dr. Suciu* adresîndu-să către inteligenţă, zice, că aceasta fiind capul, iar' poporul trupul organizmului naţional, *capul să grijască ca trupul să fie bine condus!*, căci mare e responzabilitatea, ce inteligenţa o are faţă de popor!

Aceste cuvinte din urmă ale dlui Dr. Suciu au provocat în inimile tuturor sentimentul jurămîntului sfînt: da, jurăm, că totdeauna un gînd şi-o simţire vom fi!

Dee Dumnezeu, că aşa să fie.

O mare parte din preoţimea şi învăţătorimea noastră din acest cerc şi-a reparat greşala din trecut!

Ne bucurăm din toată inima, că-'i vedem acum şi pe dînşii la locul celor bravi, unde trebue să ne adune pe toţi adevărata iubire de neam! Nădăjduim că şi ceialalţi vor fi conştii de datorinţele lor şi cînd va sosì timpul faptelor, să vor ştì smulge cu bărbaţie de sub masca archifariseilor vînzători de neam...

Nu pot încheia aceste şire fără să amintesc recunoştinţa obştească, pe care şi-au binemeritat-o dnii David Voniga, preot, Atanasiu Baicu şi Traian Telescu învăţători în Giroc, cari ca iniţiatori şi aranjatori ai acestei demne adunări, au partea leului la succesul ei.

Păstorii buni au ori îşi fac turmă bună!

El.

Adunarea dela Luna.

— Raport special —

Dumineca trecută s'a ţinut în fruntaşa comună Luna-de-Arieş (com. Turda-Arieş), o frumos reuşită adunare poporală. Poporul ce să părea nepăsător, amurţit, s'a ridicat ca o mîndră pădure de brad şi au venit cete-cete la Luna, până s'a împlinit numărul de peste trei mii de voinici şi însufleţiţi Români. Toate satele cu preoţii, învăţătorii şi cărturarii în frunte, — spre lauda lor fie zis.

Ca în faţa sfîntului altar era tăcerea şi poporul acesta, ce n'a mai văzut astfel de adunări, ce nu ştia puterea lui — asculta cu evlavie sfaturile şi însufleţitoarele cuvinte ale frutaşilor săi. Vrednicul protopop Si-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

meon Pop, care a fost sufletul arangerii, a deschis adunarea, notarul Simeon Nicoara, învățător în Luna și-a început slujba, când a urcat tribuna cumpenitul advocat *Dr. Iustin Pop* din Deva, care cu o rară limpezime a tălmăcit organizația noastră, cu strînsa legătură ce este între popor și cărturari.

I-a urmat apoi deputatul *Dr. Aurel Vlad*, însuflețitul stegar și întrupătorul celui mai neprihănit entuziasm național. Poporul îi sorbia cuvintele, cînd le tălmăcea criza de azi, situația politică și însămnătatea votului universal. A tălmăcit drepturile poporului și îndemnînd poporul să-'și împlinească datorințele, le-a legat de suflet să pretindă și să țină la drepturile sale.

Vasile C. Osvadă din Hunedoara a explicat apoi poporului, în graiul și pe înțelesul lui, forma, însămnătatea și foloasele votului universal.

Și apoi *Dr. Victor Bontescu* din Hateg, cu însuflețirea și căldura inimii sale pline de dragostea neamului, a stăruit, ca poporul să se facă zid puternic în jurul inteligînței și împreună să-'și elupte drepturile.

Neobositul advocat din Turda, *Dr. Valer Moldovan* a făcut o instructivă dare de samă despre lucrările conferenței naționale, ținută în 10 Ianuarie la Sibiiu, unde dsa a fost delegatul cercului Vințul-de-sus. A îndemnat poporul la organizație și în urmare a propus și adunarea a primit un comitet de 50 bărbați sub presidența protopopului Simion Pop din Luna, care avînd membri în toate comunele din cerc, să împlinească agendele comitetului electoral și organizatorul partidului național în acel cerc.

Adunarea apoi a primit cu însuflețire și într'un glas hotărîrea (moțiunea) propusă și tălmăcită la înțeles de *Vasile E. Moldovan*, la fel cu a celoralalte adunări poporale, prin care poporul și alegătorii s'au declarat unanim pentru votul universal, pe seama tuturor cetățenilor trecuți de 20 ani — vot secret, în comune și fără nici o restringere; arondarea de nou și cinstită a cercurilor electorale; s'a votat încredere deputaților naționaliști și *neîncredere* deputatului cercului Vințul-de-sus: Kossuthistului Miksa Imre.

Protopopul Simeon Pop, într'un elan de entuziasm a mulțumit apoi deputatului Vlad și tuturor vorbitorilor și punînd la inima poporului interesul față de lupta națională — a închis adunarea.

Poporul s'a împrăștiat apoi în liniște, cîntînd cu drag imnul nostru „Deșteaptă-te Române."

* * *

Așa a fost adunarea dela Luna, dar' înălțătoare a fost primirea și românească a fost găzduirea. Deputatul Dr. Vlad însoțit de Dr. Victor Bontescu, Dr. Iustin Pop și Vasile C. Osvadă, au sosit la gara Ghirișul de Ar. cu trenul de 11 ore a. m. Înlăuntrul gării aștepta mulțime de popor cu Turdenii în frunte și însoțiți de 50 de călăreți. Urale nesfîrșite, entuziasm curat și inimi calde i-au primit și apoi din mulțime s'a desfăcut un țăran isteț și a început, dar' numai a început să salute pe deputatul Vlad — căci l'au podidit lacrămile și sta perdut în fața steagului. Un moment de rară duioșie. A răspuns deputatul. S'au pornit uralele și apoi cele 11 trăsuri străbăteau drumul — încunjurate și conduse de 50 călăreți — tineri viteji și veseli și mîndri de cinstea ce i-a ajuns.

La capătul satului prima poartă de triumf și 500 de oameni — bărbați și femei și 15 gendarmi...

Harnicul învățător Simion Pop din Luna a salutat pe deputatul și însoțitorii lui, cu alese și bine cumpănite vorbe. A răspuns Dr. Vlad conjurînd pe cei de față să lupte pentru drepturile poporului.

Și apoi iar' a pornit convoiul — acum prin gardul viu făcut pe laturile drumului din Luneni și sătenii de prin jur. Strigăte de bucurie, fețe vesele, inimi fanatizate — la tot pașul.

Că să ajungă în curtea protopopească a trebuit să mai treacă pe sub o poartă de triumf.

O masă întinsă aștepta, în frunte cu fericita mamă a deputatului Dr. Vlad, mult stim. doamna Boldea din Turda, ca mâne și mai fericita soacră mare. Jur în jur de dsa o mîndră cunună de dame și domni, între cari: Dna și domnul I. Vlăduțiu, directorul „Arieșenii"; dna věd. Dr. Nerva Moldovan; dna și dnul Dr. Valer Moldovan, advocat; dna și dnul Dr. Iuliu Popescu, advocat (fratele fruntașului advocat Dr. George Popescu care lipsia); dna și dnul Russu, apoi George Boldea, Dr. Vlad, Dr. Iustin Pop, Dr. Victor Bontescu, Vasile C. Osvadă, Ionel Mesaroș, Vasile E. Moldovan; preoții Gavril Pop, I. Ilian, Dr. George Pătăcean, advocat (fratele dlui Dr. Eugen Pătăcean, care lipsia), juristul Rat, preotul Emil Pop și alți preoți și cărturari fruntași și familia găzduitoare a protopopului.

Rap.

Dela Slovaci.

Adunări poporale mari au ținut și Slovacii în 15 și 16 Oct., în Brezova și Krajna, (comitatul Nitra). Vorbiri înflăcărate. Opintiri spre luptă națională. Asemenea vor fi în curînd adunări în Senițe, Otava, Cracovani, etc., adunări convocate și conduse de harnicul lor deputat Dr. Hodja, med. Dr. Blaho și preotul cat. Inriga.

Adunarea dela Zlagna.

Adunarea poporală dela Zlagna din 15 Oct. a. c. a fost imposantă, strălucită. Cu cît fusese întîi oprită, cu atît mai mare fù acum interesul pentru ea. Primirea oaspeților s'a făcut la Petrinjeni prin un banderiu *160—200 călăreți*, banderiu de Moți, cum rar s'a văzut, sub conducerea bravă a dlui Anastasiu Beșa. Pe oaspeți la Petringeni i-a salutat parochul din loc Ioan Moldovean.

Drumul din Petringeni până la Zlagna era înțesat de lume! Oameni din toate satele de pe Amponi! Lacrămi de bucurie îți înunda fața la vederea fruntașilor poporeni: preoți, învățători, primari comunali, cu sute de oameni din comunele lor, îmbrăcați de sărbătoare. Cugetai că merg la biserică la Înviere. Peste 2000 oameni așteptau în piața Zlagnei sub conducerea preoților Em. Beșa și Petru Paul și a învățătorilor locali, și în jumătate de oră alte 2000 au sosit!

Sosirea banderiului în piața Zlagnei a impus întregei inteligente din Zlagna. Au fost primiți cu aplause și aclamări! La sosirea deputatului Dr. St. C. Pop și a soților, preotul Em. *Beșa* îi salută la podul din piață. O liniște mormîntală să face, părintele Beșa vorbește frumos, mulțimea aclamă des, apoi pornesc spre pavilonul comunal.

Să constitue adunarea. President: parochul *Em. Beșa*, vicepresidenți: parochii Nicolae Cristea și Alexandru Băișean, secretari: Ioan Fodorean paroch și Iosif Goia, comptabil. Presedintele cu vorbe chibzuite deschide adunarea. Lamura inteligenței maghiare din Zlatna încă e de față.

Ia cuvîntul deputatul Dr. St. C. *Pop* vorbind aproape două ore. La cererea maghiarilor de față li-să spune în resumat și pe ungurește, apoi iar' românește pentru mulțimea ce nu încăpuse în pavilon; au durat toate acestea peste patru ore!

A vorbit și păr. Niculae Cristea, așa de însuflețit, ca un adevărat apostol al redeșteptării noastre.

După încheiarea făcută cu tact de president, inteligența s'a întrunit la o masă comună în hotelul comunal, unde s'a petrecut cîteva momente de adevărată bucurie între frați.

Veniseră la adunare Dr. Velican, adv., Al.-Iulia; Totoian paroch Kișfalău, Macaveiu, cand. de adv., Bucium; Dr. Laurențiu Popp și soția și dna văduva Filip; toți preoții și învățătorii de pe Ampoiu; apoi Petru Popovici și Iosif Costea, preoți în Cib, cu mulți parochieni și călăreți.

De pe Ampoiu au lipsit preoții Amos Popesc din Valea-Dosului cel mai iubit preot a notarului Albini și preotul Popovici din Tăuți. Toți ceialalți au fost de față. A fost o adunare care în Munți o putem numì un act istoric din timpul mai nou. ***Rap.***

Ştiri politice

Un ziar din Londra, „*Observer*" află, că încă în Februarie, anul de față, s'ar fi încheiat între Rusia de o parte și Germania cu Austro-Ungaria de altă parte, o înțelegere și contract, în virtutea căruia Germania și Ausro-Ungaria sa lăgătuiau, că de va izbucní revoluție în Polonia-rusească, — fiecare să trimită acolo cîte două corpuri de armată pentru a face pace!

Asta pe vremea cînd Rusia fiind în toiul războiului cu Japonezii, să temea de revoluția Polonilor și să asigura astfel contra lor.

Cîte scoate timpul la iveală că fac domnii cei mari peste capetele bietelor popoare de sub sceptrele lor, — așa, că acelea nu știu nimic ce au ticluit între ei Domnitorii!

*

Din Cristiania să scrie, că după-ce desfacerea dintre Svedia și Norvegia e fapt împlinit, acum Norvegienii ar voì să aibă pe tronul lor de rege pe un principe chiar din familia fostului lor rege, Oscar al Svediei. Dar' acesta nu să învoiește ca din casa lui domnitoare să primească un membru coroana norvegiană zmulsă de pe al său cap.

În urma acestora stortingul (dieta) norvegiană va ruga pe Carol principe danez, să primească a le fi rege și primind el, ceea-ce e aproape sigur, vor ținea îndată, în mijloc de mărețe sărbări, alegerea de rege propriu.

Cei uitați de sine.

III. Comuna cea mai îndepărtată de banca jidovită din Cîmpeni și poate cea mai împopulată, e Albacul — patria lui *Horea*. Albăcenii sunt niște oameni isteți, buni muncitori și în toate timpurile s'au ferit de străini, știu ei bine de ce. Crezămînt nu le dau.

Dar' s'a îngrijit banca nouă din Cîmpeni, care bine știa cît de mult iubesc Albacenii pe străini, să le pună un „om de-ai lor". N'au aflat pe alt om mai de dai Doamne, nu a primit nime din acea comună să se facă unealtă acestei bănci a administrației, decît mult urgisitul și de toți nestimatul învățător *Romul Todea*, care până s'a pregătit pe cariera învățătorească a fost ajutat cu știpendii grase din partea consistoriului din Sibiiu dimpreună cu ceialalți frați ai lui cari și azi le primesc, și acum trăiesce din școala confesională de acolo!

Acest nevrednic a dat dovezi și în trecut, că e dușman neamului său, cînd la alegerea de deputat din anul trecut întrà în tabăra străină și votà cu candidatul guvernului! Pe acesta nu-'l mai mustră sufletul pentru ori-și-ce faptă ce face, căci simțămîntul național s'a topit într'însul.

Pentru el ori și ce admoniare e de prisos! De s'ar scula din morți fie iertatul Absolon Todea, unul dintre cei mai înflăcărați Români din Munții

FOIȚA

Tatăl lui Petre.

Fabrica de hîrtie din satul X... de pe valea Prahovei este una din cele mai vestite din țeară. Două sute de lucrători să învîrtesc în jurul mașinilor, cari uruie de dimineața până seara, prefăcînd materialul brut de cîrpe și de bucăți de lemn, în coli de hîrtie lustruită frumos, pe care îți este mai mare dragul să pui condeiul.

Era Sâmbătă seara. Lucrătorii ședeau pe la poartă în grupe, unii cu plata luată, alții așteptînd să le vie rîndul a întra în cancelarie.

— Cum ți-să pare mecanicul cel nou? întreabă un lucrător pe altul.

— De treabă și priceput, răspunse celalalt; dar' cam mîndru. E de o lună aici și până acum n'a întrat și el odată cu noi să ciocnecscă un păhăruț.

In vremea aceasta, Petre Ionescu, mecanicul, trece pe lîngă ei.

— Bună seara maistre!

— Bună seara!

Și de-odată mai mulți lucrători să adunară împrejurul lui și începură a a vorbì de una și de alta.

Vorbind, ei porniră încet, încet, eșiră pe poarta fabricei și ajunseră în dreptul cîrcîmei lui Vasile, poreclit „Barbă-în-cioc".

Cîrcîma lui Vasile este așezată într'un vechiu han, cum erau înainte vreme pe marginea drumurilor. In față e o prispă mare umbrită de o streșină ce să sprijinește pe mai mulți pari groși. Cînd e vreme frumoasă, Vasile așează pe prispă meșcioare și scaune. In mijlocul prispei este o ușe mare care stă mereu deschisă. Printr'însa dai într'o săliță, iar' în dreapta și în stînga sunt odăile hanului. In dreapta e cîrcîma; în stînga este locuința cîrcîmarului.

Cîțiva lucrători, cari isprăvise mai curînd, ședea pe la mese. Mecanicul Petre cu ceialalți lucrători, ajungînd în dreptul lor, să opriră și, după ce schimbară cîteva vorbe, Petre le zice:

— Haide să luăm cîte o țuică!

Intrară cu toții în odaia din dreapta și mecanicul dete un rînd. După aceia cîrcîmarul cinstì și el cu un rînd; apoi mecanicul să simțì dator să dee unul și astfel să urmă, între rîsete și povești cari de cari mai gălăgioase, încît înoptase cu totul și lucrătorii să aflau încă în odaia lui Barbă-'n-cioc.

— Știi un lucru, maistore? zise bătrînul lucrător Tanase, care cam luase luleaua Neamțului. Am cunoscut pe tatăl d-tale, strașnic Român, bun de chef, cu el nu ți-să mai ura să stai până la ziuă; dar' a murit tinăr sărmanul: a fost găsit lîngă un pod într'o dimineață.

Par'că scopul lui Tanase, spunînd acestea, era să dea a înțelege mecanicului, că prea să ține mîndru și nu bea cu ei, cînd tatăl lui era bețiv în toată regula. Petre nu prea înțelese bine lucrul, căci era și el cam cu chef și spuse și el alte povești despre petreceri și despre cîte altele.

Ajungînd acasă, Petre Ionescu n'avù poftă de mîncare, mamă-sa îl privì cu multă grijă, dar' nu-'i zise nimic.

***

A doua zi Petre să sculà tîrziu, simțì dureri de cap și de ar fi fost zi de lucru, cu greu s'ar fi putut duce la fabrică.

Luni dimineață, cum ajunse în atelier, o slugă venì să spue că-'l poftește sus dl director.

Mirat, Petre să duse în cancelarie, unde găsì pe director singur. Era un Neamț, venit de multă vreme în țeara noastră, om de vre-o 50 de ani, foarte cumpănit în vorbele și faptele sale, dar' cam temut de to personalul fabricei, fiind-că „să uità urît prin ochelari". Adevărat că directorul purta ochelari mari legați în aur și avea o privire foarte severă.

— Domnule Ionescu, începù el, de cînd ești în serviciul nostru, te-am observat de aproape și am văzut că ești foarte priceput în treburile d-tale și mai ales că știi să ții în respectul cuvenit pe lucrători. Am aflat însă că în seara trecută te-ai dus cu un mare număr dintr'înșii la o cîrcîmă și ai băut cu ei până tîrziu. Lucrul acesta nu-'mi place și aș vrea să știu dacă este un obiceiu.

— Nicîdecum, domnule director, zise Petre rușinat peste măsură; nu am obiceiu să beau în cîrcîmă și nici la masă nu obicînuesc să beau decît prea puțin vin cu apă ori bere. E adevărat că m'am dus cu ei; dar' am făcut'o pentru-că aflasem că toți lucrătorii ziceau că mă țin mîndru și că le vorbesc de sus, par'că aș fi cine știe cine; ba unul, jumătate în glumă, jumătate în serios, mi-a adus aminte că tata a fost și el lucrător.

— Îmi pare bine că s'a întîmplat așa, zise directorul, nici nu-'mi închipuiam să fie obiceiu. Te rog să nu ei cuvintele mele drept dojană ori amenințare, ci ca un sfat ce-'ți vine dela un om mai în vîrstă și binevoitor. Dacă nu bei de obiceiu și dacă socotești că fac rău lucrătorii cari să îndoapă cu rachiu, de ce nu le areți aceasta prin exemplul ce le dai? Ce-'ți pasă de ce vorbiau ei între dînșii? Poate că încă vre-o cîtăva vreme te-ar fi vorbit de rău; dar' prin purtarea d-tale i-ai fi făcut să vază că nu din mîndrie nu mergi cu ei la cîrcîmă, ci din convingere că e bine să nu mergi la cîrcîmă.

***

Toată ziua Petre a fost dus pe gînduri. Venind seara acasă, povestì mamei sale cele întîmplate.

Mama lui Petre era o femeie cam de cincizeci de ani. După trăsurile feței să vedea că trebue să fi fost frumoasă în tinerețа ei și că suferise mult. Acum ea era fericită că singurul ei copil, care-'i rămasese din șase cîți avusesă, a ajuns om, că are rost bun și o îngrijește ca un adevărat fiu iubitor.

Ședeau împreună într'o căsuță aproape de fabrică. Aveau două odăi și o sală: în fundul casei era mașina de gătit, toate bine ținute și curate. Curat era și în grădina și curtea din jurul casei. Să vedea că o mână de femeie harnică și bună gospodină pune regulă peste tot.

După ce fiul său isprăvì de spus, maică-sa clătì din cap, și apoi rămase pe gînduri întristată.

— Iacă de ce ți-am spus, dragul mamei, de atîtea ori, că te rog să nu întrì în cîrcîmă și să nu bei rachiu nici odată. Ești acum om în toată puterea, cîștigi din munca ta și mă ții și pe mine; poți să faci cum vrei, dar' nu te supăra de ce-'ți spun, căci destul am suferit în viața mea.

Apoi, la stăruința lui Petre, care fusese crescut de mic și dat la școală de un unchiu din partea măsei și nu prea știa de cele întîmplate, începù să povestească.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Apuseni, care din nefericire era ruda de-aproape cu acest păcătos, și ar vedea faptele nepotului său, ar lua un sbiciu și cum Christos a scos afară pe farisei din biserică, așa l'ar scoate și pe el, căci n'ar ști să-'și dee seama cum s'a putut întîmpla, ca aschia să sară așa de departe de trupină? El de toți stimat și respectat, iar' nepotul său urgisit de toată suflarea românească. El a dus o luptă pe vieață și pe moarte pentru apărarea, desvoltarea și înaintarea neamului său: iar' al său nepot lucră pe față în contra acelui neam. Acela a făcut fundațiuni pentru școale, biserici și pentru ajutorarea studenților săraci: iar' nepotul său, deși ridicat la ceva oficiu din acele fundațiuni, le necinstește.

Acest suflet decăzut în prețuirea datorințelor sale față de neam, trebue delăturat din toate societățile noastre și privit de noi, alăturea de ortacul său din Cîmpeni, ca — ciumați, de cari să păzască Dzeu neamul românesc, ca să nu treacă din a lor boală pe trupul național buba!

NOUTĂȚI

Logodnă. Dl *Virgil Vlad*, farmacist, (fiiul dlui Nicolau Vlad, apotecar în Orăștie), și-a fidanțat de viitoare soție pe dșoara *Mariana Ráczkövi* din Abrud.

In loc de anunțuri de logodnă, simpaticii miri cinstesc școalei române din Orăștie *100 coroane*, în scop de a să cumpăra cărți pentru biblioteca poporală a școalei!

Foarte fericită idee, vrednică a fi urmată de toți la astfel de ocaziuni.

Cele mai sincere felicitări tinerilor miri!

Pentru prelegeri poporale acum toamna și iarna, e timpul mai potrivit. In comunele din jurul Orăștiei s'a făcut începutul prelegerilor din ăs-tan prin eșirea în fruntașa comună *Romos* a unui grup de prelegători din Orăștie Duminecă în 15 Oct. Au eșit din partea despărțămîntului Asociațiunii și a Reuniunii Economice dnii: I. Popovici, dir. desp., Ioan Moța, Const. Baicu, Adrian Cristea și Nicolau Branga. Prelegerea s'a ținut în școală. Părintele I. Moța a deschis'o arătînd scopurile Asociațiunii și a Reun. Economice, inovația întrodusă de Asociațiune prin prelegerile cu skiopticoane, și apoi păr. I. Popovici și Moța au presentat poporului prima prelegere de acest fel: din viața lui Isus, ilustrînd cu skiopticonul scenele din viața Domnului, despre care vorbeau. — Dl Const. Baicu a ținut apoi o prelegere liberă economică despre folosul pomăritului, și stărue pentru îmbrățișarea mai cu dinadinsul ca acestui ram economic bănos și de către poporul din Romos. Reuniunea Economică din Orăștie le dă bun ajutor, aducînd an de an mii de altoi nobili și dîndu-le așa de ieftine poporului. Să se folosească de acest favor.

Dl preot I. Popovici a încheiat apoi prelegerile prin frumoase cuvinte.

Mâne, Dum. în 22 Oct. aceiași prelegători vor eși cu skiopticonul Despărțămîntului Asociațiunii și cu o prelegere economică, în comuna *Turdaș*.

Concert Milea în Orăștie. Artistul de flaut dl Romul Milea, va da un concert și în Orăștie, în *5 Noemvrie n.* Avizăm de pe acum publicul, atrăgîndu-'i luarea aminte asupra acestui concert, căci de acest fel n'am avut încă la Orăștie. Dl Milea, fiiul decedatului notar Milea din Tilișca, a absolvat conservatorul de muzică în Praga, cu succes strălucit, în flaută și compoziție. Reîntors acasă a concertat în Sibiiu, Brașov, Făgăraș, Bistrița, Năsăud și Blaș, — peste tot locul lăsînd deplină mulțumire după sine. A concertat în 22 în Sălište, în 27 Oct. va fi în Sebeș și *în 5 Noemvrie în Orăștie.* De acì va merge încă la Brad, Arad, Lugoj, Hațeg și Deva.

E primul artist român instrumentalist în Ardeal. E tinăr de talent. Să-'l sprinim cu dragă inimă. Mai ales că concerte de flaut, — acest dulce și duios instrument — n'am avut încă aici.

„Cu șinoare ungurești". Gazetele ungurești saltă de bucurie, că vizitiul (cocișul) prințului german Hohenlohe a mânat căii îmbrăcat în haine cu șinoare ungurești. Ba chiar prințul ar fi zis, că a ajuns atît de departe cu învățarea limbei ungurești, că înțelege cîteva poesii de-alui Petőfi.

Bucuria aceasta le-o strică acum tot o gazetă ungurească, „Magyarország", scriind:

„Suntem răpiți de bucurie dacă prințul cetește versuri de-ale lui Petőfi și suridem fericiți dacă vizitiul lui poartă livrea cu șinoare ungurești. Că acești prinți germani, moșieri streini, ce primejdie înseamnă — cine să-'și aducă aminte atunci, cînd cocișii lor stau pe capră în haine „cu șinoare"? Azi sunt în mânile străinilor de țeară peste 2 milioane de jughere din pămîntul Ungariei. Și în același timp poporul să prăpădește și emigrează. Zău să nu ne lăsăm amăgiți de hainele înșinorate"!..

Și noi tot așa vi-o spunem, — dar' nouă ne strigați că suntem trădători, cînd vă dovedim că poporul cere pâne și cere legi bune și nici de-cît nu așteaptă fericirea dela șinoare ori tricolori ungurești, cum nici dela *comanda ungurească.*

Sfințirea catedralei dela Sibiiu, despre care să spunea că va urma în toamna asta, s'a amînat până pe primăvară, căci n'au putut fi sfîrșite lucrările dinlăuntul ei.

Cerc pedepsit. Curia a adus o judecată aspră dar' dreaptă asupra unei alegeri de deputat: asupra alegerii dela Beiuș, unde directorul gimnasiului de acolo Ioan Butean, a învins pe Kossuthist, eșind el ca „ales" liberal-guvernamental-tiszaist. S'a făcut recurs la Curie. Curia a orînduit cercetare și în firul cercetării a aflat, că amîndoi candidații cumpărau la voturi ca la curcubete în tîrg. Curia a nimicit alegerea și a pedepsit cercul cu aceea, că în rîndul acesta de 5 ani n'are drept să-'și mai trimiță deputat în dietă. Rămîne fără trimis în sfatul țării, căci alegătorii lui, prin aceea că s'au lăsat cumpărați așa nerușinat, au dovedit că nu-'s vrednici de a mai lua și ei parte la înaltul sfat.

Iacă ce rușine poate aduce pe un cerc electoral purtarea urîtă a alegătorilor slabi.

Dl Sever Bocu, redactorul „Tribunei" fusese osîndit în două procese de presă, într'unul la trei luni arest de stat, și în altul la 14 zile temniță ordinară. Acum tribunalul din Oradea i-a contopit pedepsele într'una singură și anume toată în temniță ordinară, scazută însă dela 3 luni și 14 zile la numai 2 luni.

Regele Spaniei, — după fete. Regele Spaniei e june, și vrea să se însoare. Prin mijlocul lui Noemvrie el va merge la München, unde va face o vizită Principelui Ludovic de Bavaria și, să spune, va și cere mâna uneia din fiicele frumoase ale Principelui.

Durmiți în pace, că-'i bine!... Locuitorii comitatului Arad pot să doarmă liniștiți, că azi-mâne scapă de aruncul ce li-s'a pus după cap — pe urmele furăturilor lui Kriványi. Anume în zilele trecute s'a licitat »averea« lui Kriványi și s'a incassat suma de *10.040* cor. Cînd s'au făcut socotelile însă, s'a aflat că cheltuelile de proces au fost *9993 cor.* Și așa perceptoratul comitatului numai *149 cor.* a putut să incasseze, ca întoarcere din grămada de mii furate. Și tot nu-'i fericit Maghiarul și tot nu sunt încîntate naționalitățile de stăpînirea de azi și de ceea-ce va să vină — cu comanda ungurească, scrisă pe steag și șinoare!

Împăratul Germaniei își sărbează în Ianuarie viitor nunta de argint (25 ani dela căsătorie). Regele Italiei ci-că va folosì acest prilegiu pentru a face o vizită Regelui german, și vor face cît goștie cît politică.

Jupînul Davidovici David e cunoscut în Maramurăș mai în fiecare comună, ca Jidan cămătarnic cum rar altul. Ci-că ia de pe proștii de Ruteni cîte 70% la sută, apoi și cîte 120—200—300 ba și 400 după o sută! A adus sate întregi la sapă de lemn! Acum l'a prins judecătoria și l'a trimis la dubă pe un an și jumătate. Prea puțin pentru un așa vampir.

Mare nenorocire în o fabrică. In 15 Oct. (Dum.) o mare exploziune s'a întîmplat în fabrica de mătasă din Șarvar: Apăsarea aburelui și a aerului fiind peste măsură mare, a urmat exploziunea (pleznirea) cazanelor cu o așa putere, că toată fabrica a căzut grămadă, și fere și petri din ea au zburat pe sute de metri departe. Azi e numai o grămadă de ruine pe locul ei. N'a scăpat nici un lucrător sănătos. 60 de inși și-au perdut viața, ca la 150 sunt greu răniți și alți zeci de înși mai ușor. Pe unii exploziunea i-a zdrobit în bucăți: colo era un cap singerat, colo un picior, colo un trup ciuntit, — ceva grozav și de povestit decum de văzut. De toți lucrau 500 de muncitori, rămași acum fără pâne și cei mai mulți schilăviți ori morți.

Liberarea corăbiilor rusești. Așa e legea între state, că în vreme de războiu nici o corabie de războiu de-a celor ce-'s în războire, nu e iertat să între în portul adăpostitor al altui stat, ce nu e mestecat în ceartă. Dacă vre-o corabie totuși întră, e prinsă îndată și desarmată, (luîndu-să tunurile ei) și ținută acolo până să gată războiul.

In marele războiu dintre Ruși și Japonezi, — multe corăbii rusești ajunse în primejdia de a fi prinse de dușman ori potopite fără folos, — au fugit în porturi de-ale altor puteri și s'au dat prinse acolo, unde au fost desarmate. Și de atunci pân'acum au stat tot așa prinse.

Acum vine știrea, că, după-ce pacea s'a încheiat deplin, — corăbiile rusești din porturile San-Francisco și Cavitte unde erau astrînse, desarmate, — vor fi puse de nou în libertate și își vor lua drumul spre depărtata lor patrie, Rusia, în care să întorc atît de fără glorie.

Studenții români dela universitatea din Cluj și-au ținut, ca în toți anii, sara lor de cunoștință. A fost plină de demnitate: Toastele ținute au fost de caracter curat cultural. A deschis șirul toastelor dl Voicu Nițescu, vorbind despre purtarea culturii; a vorbit dl Dr. Isacu ex thesi despre idea națională în istorie numai; pe noii veniți i-a salutat dl Victor Muntean vorbind despre fariseizmul religionar, că adecă cei mai mulți dintre cei eșiti din școli, nu sunt nici creștini, nici necreștini, și că ar trebui să urmăm o cale cu toată tăria de caracter.

In numele celor noi veniți a vorbit dl Petru Suciu despre solidaritatea culturală și întrămarea noastră.

Dl protopresbiter Tuliu Roșescu a vorbit despre puterea fermecătoare a dragostei dintre frați.

O veste bună. Fruntașii Români din Cluj să apropie tot mai mult de grosul studențimii din Cluj căutînd întărirea relațiilor bune cu ei, și sunt gata de a-'i sprijinì pe tineri în tendințele lor culturale naționale. De ar fi în cias bun!

Conferință despre Cipar în Budapesta. După vacanța de vară, societatea de filologie din Bpesta (11 Oct.) a ținut prima ședință sub prețedinția dlui Dr. Henrich Gustav. Intre conferențiari a fost și dl Dr. Iosif Siegescu, prof. gim., care și-a ținut conferința cu titlul „Intru memoria lui Timoteiu Cipar". Conferențiarul a arătat, că Cipar este întemeietorul studiului istoric al limbei, și meritul său este, că a atras atențiunea învățaților asupra tesaurului, ce a zăcut nelucrat în scrierile veacurilor trecute. Dl Siegescu în termini măgulitori a vorbit despre Cipar ca întemeiatorul jurnalisticei noastre, ca reformatorul scrierii cu litere străbune. Fotografia atunci a devenit interesentă înaintea publicului străin, cînd a arătat, că numele și știința lui Cipar a strălucit departe, în țări străine, într'atîta, încît învățatul Mommsen l'a cercetat în anul 1857 pe Cipar.

E laudabil curentul nou și sănătos pe care de vre-o cîțiva ani la întrodus Dr. Siegescu în societățile științifice maghiare. Căci dl Siegescu nu ține conferențele sale spre a-'și face neamul de rușine, ci obiectul conferențelor îi este solid și modul de tractare pentru noi îmbucurător, căci arată străinilor unele din comorile noastre, ca dînșii cunoscîndu-le, să ne prețuiască.

Cine dorește sfaturi în treburile sale de procese, și în orice trebuințe de drept, — să se adreseze la redacția foii *„Advocatul Poporal"*, redactat de dl advocat Paul Rotariu în Timișoara (Temesvár, Fabrik), care dă tuturor abonaților foii sale toate povețele de drept în treburile lor.

Ar fi de dorit, ca primăriile comunale să aboneze pe sama comunei, din budgetul comunal, numita foaie, ca oamenii din sat cari ar cere prin ea sfaturi, să o poată găsì acì. E de lipsă mai ales primarilor înșiși, cari atît de des au lipsă de povețe în treburi de legi, și de acolo le-ar putea căpăta gratuit, prin foaie.

Foaia costă 6 cor. pe an. Să poate abona la adresa de mai sus.

În numărul său mai nou »Advocatul Poporal« are în frunte un extras din scrierile marelui italian Mazzini »Principii politice naționale«, apoi părți din legea comercială, anume cele cari tractează despre asigurații, despre treburile cu băncile de asigurare, etc.

Cei-ce o abonează de pe acum, pe 1906, capătă numerii din anul acesta gratis. Iese odată pe lună.

Gerndarmul în șifoner... De ce numai amorezul să aibă dreptul a să ascunde în dulap și nu și gendarmul odată? Iară o nostimă istorie a unui gendarm închis în un dulap.

La fabrica de postav din Zsolna un necunoscu a tăiat și spintecat vre-o

---

Povestea ei era des întreruptă de suspinuri și cîte-odată o lacrimă să strecura la colțul ochilor, pe care o ștergea cu mâneca cămeșuței.

— Eram de optsprezece ani cînd m'am măritat. Tat-tău era lucrător la o fabrică, dar' era foarte priceput și văzut de stăpînii lui.

Eram fericită, căci trăiam foarte bine, aveam tot ce-'mi trebuia și bietul Ion — Dumnezeu să-'l erte! — era bun cu mine. Cîte-odată cam întîrzia la un pahar cu tovarășii lui, dar' îl rugam mult să se astîmpere și, fiind-că mă iubea, mă asculta și treceau săptămîni une-ori și luni până să se mai ducă la cîrcîmă. Tovarășii lui îl luau cam în rîs, ziceau că i-e frică de mine și alte prostii de acestea; dar' el mi-le spunea toate venind acasă și eram fericiți amîndoi.

A trecut așa vre-o trei-patru ani. In vremea asta te-ai născut tu.

Iată însă că într'o zi vine și-'mi spune că stăpînul fabricei vrea să plece în Moldova ca să înființeze și acolo o fabrică și că vrea să iee de aici, pentru cîteva luni, cîțiva din lucrătorii cei mai pricepuți.

Ar fi vrut să merg și eu cu dînsul; dar' tu erai mic de tot și nu m'am îndurat. M'am gîndit că au să treacă repede cîteva luni.

Așa dar' Ion a plecat. Imi scria deacolo foarte des și-'mi trimetea parale destule ca să cheltuiesc zilnic, ba să și pui deoparte. Să vede că era plătit acolo mai bine.

Au trecut patru luni, apoi șase. De ce trecea vremea, de ce-'mi scria mai rar, ba și parale mai puține îmi trimetea.

In luna din urmă înainte de întoarcerea lui, m'a uitat de tot, și, dacă n'aș fi avut ceva pus deo-parte, aș fi murit de foame.

Iată în sfîrșit scrisoarea în care-'mi spune că se întoarce! Ce bucurie pe mine cînd mă gîndiam că am să-'l văd iară!

L'am văzut... Era așa de schimbat la față, că mi-să părea că e altul. L'am întrebat dacă a fost bolnav; dar' mi-a răspuns că nu.

D'abia sosise acasă și eu puneam masa — era pe seară — tot întrebîndu-'l de una și de alta.

— Știi ce, nevastă, îmi zise el, mă duc să găsăsc pe un pretin colea la han.

Mi-s'ă părut ciudat din partea lui să mă lase singură tocmai în ziua sosirii; dar' n'am zis nimic.

Mi-aduc aminte ca acum... Era ciasul 10 seara cînd s'a întors.

Beuse. M'a găsit plîngînd. Tu dormiai într'un colț de pat. Nici nu m'a întrebat de tine și m'a ocărît.

Atunci am înțeles ce să întîmplase în vremea cît lipsise de-acasă.

Plecase om de treabă și să întoarse bețiv.

De atunci viața mea a fost un iad. Cînd îl căutai să îmbăta. Cîte-odată îl găsiam liniștit, mă jeluiam de toate neajunsurile ce-'mi făcea; plîngeam și eu, plîngea și el și-'mi făgăduia că nu mai bea. Trecea în adevăr cîtva timp în care eram și eu mulțumită; dar' iar' apuca viața de mai nainte și tot așa!...

Ce cîștiga din munca lui nu să ajungea. Las' că avea totdeauna la plată amenzi, fiind-că lipsia cînd făcea cîte un chef; dar' Sîmbăta, la plată, dacă nu mă duceam să-'l găsesc înainte de-a întra în cîrcîmă, apoi venea acasă numai cu jumătate din banii ce luase.

De cîte ori nu rămîneam fără de para în casă și ne hrăniam o zi cu cîte un codru de pâne!

Și dacă aș fi fost numai cu el! Dar', am mai avut alți copii: cinci după tine. Pe toți iam perdut, care de doi, care de patru ani, care mai mici. Și toți erau bolnăvicioși; unul avea boala cea rea... ducă-se pe pustii!

Și să făcuse rău. Cîte-odată venea acasă plin de harțag trîntea scaunele și mă înjura. Une-ori mă lua la bătaie, Numai Dumnezeu știe cîte am pătimit.

In vremea asta fratele meu, unchiu tău Vasile, a venit pe la noi și te-a luat la ei în oraș. Erai de vre-o 6 ani. De atunci tu nu mai știi nimic. Ai trăit cu ei, ai crescut, te-au dat la școală și acum ai ajuns om, slavă Domnului!

— Și tata? întrebă Petre.

— Tat-tău a dus'o așa înainte. L-a dat afară dela fabrică; ajunse slugă la un hangiu...

Cînd l'a prididit boala, s'a dus la spital. Acolo i-a scos apă din pîntece și i-a zis să nu mai bee. Degeaba! Cum să simțea mai bine, iar' o apuca...

Până cînd într'o noapte văd că nu mai vine acasă. N'am închis ochii toată nopticica, crezînd că e iar' la vre-un chef. A doua zi, văzînd că nu vine, m'am dus la primărie. N'am aflat nici acolo nimic.

Tocmai după trei zile am dat de urma lui. Să dusese în oraș, făcuse iar' chef cu niște haimanale și cînd trecea un pod, i-a venit rău ori l'a trîntit cineva, nu știu, destul că l'a găsit acolo mort.

. . . . . .

Cînd a isprăvit povestea și mama și fiul plîngeau amîndoi.

* * *

— Iată de ce ți-am spus totdeauna, dragul mamei, să nu bei rachiu, să nu întrì în cîrcîmă.

(Albina). *Radu.*

Au apărut: *Poezii* de Octavian Goga, un volum elegant, cuprinzînd strălucita producție literară a tinărului poet. Volumul e un eveniment literar. Vom revenì. Costă 2 cor., la „Luceafărul" în Budapesta.

86 de valuri mari de postav fin, aşa că fabrica nici nu-'şi putea îndeplini datorinţele faţă de cumpărători din pricina asta, că lucrul s'a repetat de-o vreme în coace adeseori. S'a pornit cercetare, dar' fără nici un sfîrşit bun. Bănuiala a căzut pe un lucrător şi o femee rudenie lui. Dar' nu-'i putea dovedi nimenea. Cei dela fabrică s'au pus şi spunîndu-le că bănuiala e pe ei, i-au închis de-ocamdată în o odae anume. — Văzîndu-să acolo închişi, omul s'a dat la ticluit de planuri cu femeea, şi anume a rugat'o, că de vreme-ce le e greu să scape din bănuială, apoi ca să nu-'i chinue prea mult cu arestul prevenitiv, să facă aşa de bine, că femeea să iee asupra ei fapta, dar' pe el să nu-'l vînză, c'apoi el va lucra mai departe şi va purta grijă de ea, şi alte cîte toate îi făgăduia. Dar' pe cînd mergea tîrgul mai bine, iacă din dulapul de lîngă ei ese un gendarm şi: „aşa-'i adecă treaba, conaşilor?“, — mi-'i declară arestaţi în numele legii, şi hai cu ei pe mâna judecătoriei.

Batjocorirea poporului de cătră funcţionarii dela tren.

Aceasta să întîmplă zilnic. Şi dacă nu să scrie totdeauna despre aceasta, e, că ar trebuî o foaie anumită. Prea mult rabdă Românii nostri.

La gara Kolozs-Kara de lîngă metropola de şovinism Cluj sunt nişte funcţionari, cari cu o poftă drăcească îşi bat joc de Romîni şi de limba românească. Acuma într'o zi s'a întîmplat iară, că oamenii îşi cer bilete de călătorit în limba lor, dar' de unde să le dee slujbaşul care poartă numele de Osvath Ferencz, nu, ci începe a-'i înjura pe oameni şi a le zice în tot chipul pentru ce nu ştiu ungureşte.

Oamenii au suferit toate cu o răbdare românească, (care va avea însă odată şi un sfîrşit), până cînd vine acolo o femeie mai îndrăzneaţă, şi îi spun ceialalţi, că iacă nu vrea să le dea domnuţul acela bilet. Atunci merge şi dînsa acolo şi cere bilet, dar' nu numai nu-'i dă bilet, ci îi zice, că „nu e dator să ştie o limbă valachă! dacă îi trebue bilet în limba valachă, să meargă în ţeara velachă!“ şi pe de-asupra îi ia şi banii, iar' femeia tot aşteaptă să capete bilet. Nu l'a căpătat însă, şi femeia fù silită să se urce pe tren fără de bilet, plătind acum duplu.

Pe slujbaşul acela l'a pîrît la direcţiunea căilor ferate, care trebue să-'l înveţe minte.

Femeia să numeşte L. Petean şi vredniceşte laudă, că să foloseşte de drepturile, cari sunt cuprinse şi în lege, şi cere dela slujbaşi ţinerea lor. Paragraful 6 din legea despre naţionalităţi, zice, că şi vicespanul şi cei cari vin dela el în jos, *trebue* să folosească *limba poporului*, cînd vorbeşte cu oamenii din popor, — cu atît mai mult trebue să ştie limba românească funcţionarii dela tren în mijlocul unui potop de Români!

Să ne folosim măcar de drepturile cele de tot puţine cîte le mai avem, şi să nu mai lăsăm din ele nici cît e negru sub unghie, ci să umblăm să cîştigăm şi mai multe!

Un frate muntean.

În cancelaria subscrisului află »**numai decît**« aplicare

un candidat de advocat

român şi cu praxă »**bună**«. Condiţiunile după învoire.

Dr. Vasilie Pahone,
advocat în Bistriţa.

2—3

BANCA NAŢIONALĂ A ROMANIEI

Situaţiunea sumară.

1904 25 Septemvrie	ACTIV	1905 17 Sept.	1905 24 Sept.
94,100.898	66,283.898 Reserva met. Aur 81,454.145; 27,817.000 » trate Aur, 33,595.000	114,494.633	115,049.145
3,028.132	Argint şi diverse monete	1,635.054	1,600.555
60,183.376	Portofoliu Român şi Strein	57,875.287	59,074.688
9,608.031	*)Impr. contra ef. publice 5,241.400; » » » » cont curt. 19,833.744	24,827.748	25,075.144
11,999.940	Fonduri publice	11,999.666	11,999.666
13,690.260	Efectele fondului de reservă	15,153.610	15,153.610
1,724.046	» » » amortisarea imob. şi mat.	2,930.477	2,930.477
5,577.027	Imobili	5,746.433	5,746.688
588.534	Mobilier şi Maşini de Imprimerie	587.944	588.094
393.624	Cheltueli de Administraţiune	407.196	413.767
79,831.624	Deposite libere	82,395.365	81,828.740
7,606.719	Compturi curinţi	4,089.379	8,570.344
17,502.534	Compturi de valori	41,676.746	37,171.254
305,834.745		363,819.538	365,202.172
	PASIV		
12,000.000	Capital	12,000.000	12,000.000
18.523,634	Fond de reservă	19,878.642	19,878.642
2,832.428	Fondul amortisării imobilelor şi material	3,016.596	3,016.596
190,680.430	Bilete de Bancă în circulaţiune	244,343.780	246,243.090
1.461.065	Profit şi Pierderi	1,560.783	1,560.783
—	Compturi curente	624.372	—
505.564	Dobânzi şi beneficii diverse	—	624.321
79,831.624	Deposite de retras	82,395.365	81,828.740
305,834.745	Scomptul 5%	363,819.538	365,202.172

*) Dobânda 6%

Creamul şi săpunul de benzoe mygdale conservează mai bine faţa şi mâinile!

Preparatele lui

Cornel Demeter

să pot căpăta în apoteca

N. Vlad, Orăştie (Szászváros).

Esenţă contra stelniţelor. Prin întrebuinţarea acesteia să nimicesc sigur stelniţele. Preţul 40 şi 80 fileri.

Prav pentru svabi şi ruşi. Aces prav nimiceşte goangele aceste atît de neplăcute. 1 pachet 40 fileri.

Hîrtie pentru prindererea muştelor. 1000 să prind pe aceasta şi costă 1 foaie numai 10 fileri.

Prav contra molilor. 1 cutie 40 fileri.

Prav contra asudatului picioarelor. 50 fil.

Prav contra opărelei la copii. 50 fileri.

Prav limonadă. Cu acesta să poate prepara o limonadă foarte plăcută răcoritoare. 1 praf 10 fileri.

Prav pentru îngrăşarea porcilor, vitelor şi cailor. Vacile dau lapte mult prin întrebuinţarea acestuia. Preţ. 60 fil.

Crêmê benzoe mygdale. Albeşte şi înfrumseţează pielea, delaturează petele şi aluniţele de pe faţă, precum ori-ce fel de necurăţenii a pieli. Conţinutul e de tot nestricăcios pentru piele. Preţul 60 fileri.

Săpunul de benzoe mygdale, foarte fin pentru piele. Preţul 70 fileri.

Poudre Veturien. Cel mai excelent şi fin puder. Preţul 1 cor.

! *Instrucţiuni pentru prepararea rumului, a diferitelor liqueruri şi diferite beuturi!* !

!! Thee foarte fină !!

Alegere mare în perii de dinţi, în diferite preţuri.

O calfă mai în etate să acceptează numai decît în negutătoria de manufactură a subscrisului

George Baciu
Orăştie.

4—

CANCELARIA ARCHITECTULUI ROMÂN:

IOAN NIGA.

Arad, József főherczeg-ut 1 sz.
(lângă „Victoria«).

Pregăteşte planuri şi specificări de spese pentru edificii publice şi private, primeşte lucrări în sfera architecturei mai înalte, cenzurări, colaudări. Ca specialist în ritul nostru oriental, edifică şi restaurează biserici în mod artistic, din care cauză îl recomandăm îndeosebi dlor parochi. Trimite planuri, schiţe, specificări şi serveşte în lucrări architectonice cu deslişiri gratuite.

Sz. 818—1905. végrh. 1—1

Árverési hirdetmény.

Közhirré teszem, hogy a dévai kir. törvényszék 1905. évi 1678 sz. végzése következtében Dr. Vlad Aurel, ügyvéd által képviselt „Ardeleana“ pénzintézet javára, Pávay János s. t. elleni 180 kor. s járulékai erejéig foganasitott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 1070 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: 1 hintó, 2 ló, lószerszám, butorok és 1 varógép nyilvános árverésen eladatnak.

Ezen árverés a szászvárosi kir. járásbiróság 1905-ik évi V. 399 számu végzése folytán 180 kor. tőkekövetelés, ennek 1903. évi szeptember hó 27. napjától járó 6% kamatai, 1/3% váltódíj és eddig 53 kor. 16 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Kudsiron alperesek lakásán leendő eszközlésére **1905. évi október hó 27. napjának délelőtti 10 órája** határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Szászvároson, 1905. évi október hó 11. napján.

Schuster Vilmos,
kir. bir. végreh.

817--1905 végrh. sz.

Árverési hirdetmény.

Közhirré teszem, hogy a dévai kir. törvényszék 1905. évi 3676 sz. végzése következtében Dr. Vlad Aurel ügyvéd által képviselt „Ardeleana“ pénzintézet javára, Baranovszky Gusztáv s. t. elleni 249 kor. s járulékai erejéig foganatositott kielégitési végrehajtás utján le- és felül foglalt és 990 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: 2 ló, lószerszám, kocsi, egy tehén, butorok, varrógép nyilvános árverésen eladatnak.

Ezen árverés a szászvárosi kir. járásbiróság 1905-ik évi V. 397/2 számu végzése folytán 249 kor. tőkekövetelés, ennek 1903. évi szept. hó 3-ik napjától járó 6% kamatai, 1/3% váltódíj és eddig 58 kor. 16 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Kudsiron alperes lakásán leendő eszközlésére **1905. október hó 27-ik napjának délelőtti 11 órája** határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, becsáron alul is elfognak adatni

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Szászváros, 1905. évi október hó 11-ik napján.

Schuster Vilmos
kir. bir. végrehajtó.

Sz. 900—1905. végrh. 1—1

Árverési hirdetmény.

Közhirré teszem, hogy a dévai kir. törvényszék 1905. évi 3675 sz. végzése következtében Dr. Vlad Aurel, ügyvéd által képviselt „Ardeleana“ pénzintézet javára, Aszberger Antal s. t. elleni 285 kor. s járulékai erejéig foganatositott kielégitési vegrehajtás utján lefoglalt és 2720 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: 2 ló, 1 kocsi, luczerna és 100 fenyő tőkök nyilvános árverésen eladatnak.

Ezen árverés a szasvárosi kir. járásbiróság 1905-ik évi V. 396 számu végzése folytán 285 kor. tőkekövetelés, ennek 1903. évi szeptember hó 24. napjától járó 6% kamatai, 1/3% váltódíj és eddig 108 kor. 26 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Kudsiron alperesek lakásán leendő eszközlésére **1905. évi október hó 27. napjának délelőtti 9 órája** határidőül kitüzetik és ahhoz a venni száneékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságkat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Szászvároson, 1905. évi október hó 11. napján.

Schuster Vilmos,
kir. bir. gévreh.

Prăvălie românească. — Serviciu prompt.

P. T.

Am onoarea a anunţa publicul românesc din Orăştie şi din împrejurime, că am deschis o

prăvălie românească,

în **Orăştie, Piaţa-mare,**

de ferărie, coloniale, făină şi diverse articole necezare la gospodăria casei, şi fiind convins despre dragostea cu care este îmbrăţoşată aici ori şi care întreprindere naţională — promiţînd totodată că-'mi voiu da toată silinţa să corăspund tuturor recerinţelor unui bun şi solid comersant, — rog inteligenţa şi ţărănimea românească să mă sprigineasca în întreprinderea mea. — Numai astfe l,ajutîndu-ne unii pe alţii, inteligenţă, ţărănime şi negustorime, vom merge înainte spre mărirea neamului nostru.

In speranţă că mă veţi sprigini cu dragostea cuvenită, rămîn al D-Voastră recunoscător:

Ioan E. Candrea.

3—5

Mărfuri bune. — Preţuri moderate.

Editor şi redactor responsabil: **Stefan Popp.** „Tipografia Nouă“, în Orăştie

BCU Cluj / Central University Library Cluj